

Činnost Etické komise ČMPS na počátku roku 2017

Etická komise se naposledy sešla 20. prosince 2016, první setkání v roce 2017 se uskutečnilo 9. března, mezi svými setkáními pracuje komise průběžně formou stálé elektronické konference. V konferenci byly koncem loňského a v prvních dvou měsících tohoto roku probírány zejména problémy šetřených stížností, otázky nového Etického kodexu ČMPS, úpravy Jednacího řádu EK, problematika supervize, požadavky na vzdělání psychologů podle živnostenského zákona v souvislosti s jednáním, které se k tomuto problému uskutečnilo na MPO, a otázky týkající se nominací a volby nových členů komise.

V tomto čtvrtletí dokončila EK šetření dvou stížností, jejich anonymizovaný popis včetně stanovisek schválených Radou ČMPS uvádíme dále. Aktuálně pracují členové EK na 9 podáních, 8 z nich jsou stížnosti, které vyžadují šetření, jedno podání je řešeno jako podnět.

Své členství v EK v současné době ukončují PhDr. Bohumila Baštecká, Ph.D. a Mgr. ing. Pavel Michálek, Ph.D.

Bohumila Baštecká pracovala v EK od jejího ustanovení na jaře 2011, první tři roky byla její předsedkyní, poté až do roku 2015 místopředsedkyní. Bez Bohumiliny erudice, úžasného vhledu do etických problémů (nejen) psychologické profese, koncepčního myšlení, schopnosti nacházet to skutečně důležité, pracovitosti a odvaze stát si pevně za svým by činnost EK nikdy nedosáhla své dnešní úrovně.

Pavel Michálek se stal členem EK v březnu 2013, místopředsedou pak v lednu 2016. Pavlovy skvělé organizační schopnosti, jeho způsob uvažování nad etickými problémy, zodpovědnost, tvořivost, ale i slovní pohotovost a umění uvolnit napjatou situaci nám budou v EK velice chybět.

Bohumilo a Pavle, moc a moc Vám oběma touto cestou ještě jednou děkujeme!

STÍŽNOST NA JEDNÁNÍ PSYCHOLOGA V OPATROVNICKÉM SPORU O DÍTĚ

V tomto konkrétním případě podala advokátka stížnost na výkon nelékařské zdravotnické činnosti, předmětem stížnosti byla Zpráva psychologa. Domnívá se, že psycholožka vypracovala pro účely odpůrkyně zprávu, která porušuje etické zásady i povinnosti stanovené zákonem a nepřiměřeným způsobem a na základě neopodstatněných zjištění zasahuje do života otce. Pochybení psycholožky a porušení Etického kodexu spatřuje stěžovatelka v tom, že:

1. Zpráva působí, jako by byla vystavěna na výrocích jedné strany opatrovnického sporu (v tomto případě na výrocích matky dítěte), aniž to je explicitně uvedeno. Otec dítěte nebyl k vyšetření přizván nebo zpraven o výsledku vyšetření.

2. Při interpretaci výstupů z vyšetření se zaměřila na domněnku o sexuálním zneužívání, aniž uvedla jiné možnosti, které by výpovědi mohly vysvětlovat.
3. Zpráva vykazuje formální i obsahové nedostatky. Konkrétně postrádá:
 - Informace o pozadí případu s jasně formulovaným stanoviskem, že informace jsou pouze od jedné strany sporu.
 - Formulace předběžných pracovních domněnek a konečné shrnutí, kde by byly zodpovězeny.
 - Závěrečné zdůraznění, že otec ani interakce nezletilé s otcem nebyly ani nemohly být psychologickou posuzovány.

Etická komise konstatovala, že psychologka porušila Etický kodex ve všech třech bodech stížnosti:

Psycholožka porušila bod 3.3.1 i) Metakodexu EFPA, který hovoří o zodpovědnosti za kvalitu a následky profesního jednání, neboť vydala zprávu, která vykazuje formální i obsahové nedostatky, nespecifikuje jasně účel kontaktu a konzultace ani to, pro koho je zpráva určena.

Psycholožka porušila bod 4.4.2 ii) Metakodexu EFPA, který hovoří o přesnosti při prezentaci informací a povinnosti uznávat existenci alternativních hypotéz, když se ve svých závěrech zabývala pouze domněnkou o sexuálním zneužívání nezletilé, aniž vzala v úvahu i jiné možnosti.

Psycholožka porušila bod 3.3.3. ii) Metakodexu EFPA – uznání zvláštní opatrnosti, již je třeba věnovat při pronášení odborných soudů týkajících se osob, které k tomu nedaly souhlas, neboť ve zprávě explicitně neuvedla, že otec dítěte nebyl o vyšetření informován, nebyl k vyšetření přizván, ani zpraven o výsledcích, přesto vznesla podezření týkající se jeho osoby.

Při vystavování jakýchkoli psychologických zpráv či posudků je třeba výslovně uvést, s kým měl psycholog kontakt a koho vyšetřoval, případně, s kým (z dalších členů rodiny) kontakt neměl.

Pokud zpráva nebo posudek obsahuje nějaké závěry či doporučení, je třeba z odborného hlediska zvážit, zde provedenými vyšetřeními je dán pro takový závěr dostatek podkladů.

Etická komise ČMPS oceňuje, že psychologka se snažila splnit svoji občanskou povinnost a podezření ze sexuálního zneužívání nezletilé nahlásit. Její snaha však zůstala na půli cesty – u nedostatečných podkladů pro takové podezření i nedostatečně důsledného kontaktování OSPODu.

STÍŽNOST Z DŮVODU TRESTNÍHO OZNÁMENÍ NA OTCE DÍTĚTE

Předmětem stížnosti byla skutečnost, že psychologka obvinila stěžovatele – otce dítěte – z trestných činů, konkrétně z pedofilie.

Psycholožka pracovala s dcerou stěžovatele a její matkou. Rodiče v té době žili odděleně. Psycholožka podala na otce trestní oznámení z důvodu podezření na sexuální zneužívání dcery. Otce dítěte přitom nikdy neviděla a nevyšetřovala jej. Policie pro nedostatek důkazů trestní stíhání otce zastavila.

Paralelně (ve stejné době) probíhal opatrovnický soud ve věci porozvodové péče o dceru, ke kterému byla psychologka předvolána. Psycholožka konstatovala, že se snažila pracovat na bezpečné vazbě mezi otcem a dítětem.

V situaci, kdy psycholog pojme podezření, že dítě, které má v péči, je týráno, zneužíváno nebo zanedbáváno, je jeho povinností spolupracovat s orgánem sociální právní ochrany dětí. Ten zvolí další kroky. Psycholožka v tomto případě postupovala jako expert, nikoli jako občan. Vyjadřovala se však jako odborník v oblasti psychologie k osobě někoho, koho ani neviděla, a tudíž nevyšetřovala. Podle článku 3 Etického metakodexu EFPA má psycholog zodpovědnost za kvalitu a následky svého profesionálního jednání, vyhýbá se nesprávnému používání psychologických znalostí a uznává potřebu zvláštní péče, již je třeba věnovat při pronášení odborných soudů týkajících se osob, které k tomu nedaly souhlas.

Psycholožka podala na otce dítěte, které měla v péči, trestní oznámení. Zároveň uvedla, že po celou dobu pracovala na bezpečné vazbě mezi otcem a dítětem. Podle Etické komise ČMPS zde dochází ke konfliktu zájmů, který psychologka pravděpodobně nereflektovala. Podle článku 3 Etického metakodexu EFPA si má psycholog být vědom problémů, které mohou pramenit z duálního vztahu, a má povinnost se těmto vztahům vyhýbat.

Za Etickou komisi ČMPS: Martina Hyžová, Pavel Moravec a Ivana Slavíková